

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ СТОМАТОЛОГІЇ ТА
ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ
Кафедра стоматології післядипломної освіти**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. директора навчально-наукового
інституту стоматології та
лабораторної медицини

_____ Євген КОСТЕНКО

«01» вересня 2025 р.

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
циклу стажування за спеціальністю «Терапевтична стоматологія»**

Освітньо-професійна програма вищої освіти підготовки фахівців

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 221 Стоматологія

Професійна кваліфікація Лікар-спеціаліст

Ужгород – 2025

Силабус циклу стажування за фахом «Терапевтична стоматологія» галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальність 221 “Стоматологія”.

Розробники: Потапчук А. М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри стоматології післядипломної освіти, Мельничук Н.І. - старший викладач кафедри стоматології післядипломної освіти, Русин В.В. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти, Юрженко А.В. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти, Зорівчак Т.І. – асистент кафедри стоматології післядипломної освіти, Шетеля В.В. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти, Бобельський В.В. – асистент кафедри стоматології післядипломної освіти, Сапович Б.Я. – старший викладач кафедри стоматології післядипломної освіти.

Силабус затверджений на засіданні кафедри стоматології післядипломної освіти

Протокол від “28 ” серпня 2025 року № 1

завідувач кафедри _____ Анатолій ПОТАПЧУК
(підпис)

Силабус схвалений на засіданні науково-методичної комісії ННІ стоматології та лабораторної медицини ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

Протокол від “01” вересня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії
ННІ стоматології та лабораторної медицини _____ Оксана КЛІТИНСЬКА
(підпис)

«01» вересня 2025 року

. ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності, результати навчання і практичні навички.
5. Організація навчання
  - 5.1. Структура навчальної дисципліни
  - 5.2. Тематичні плани
    - 5.2.1. Тематичний план лекцій
    - 5.2.2. Тематичний план семінарських занять
    - 5.2.3. Тематичний план практичних занять
    - 5.2.4. Тематичний план самостійної роботи
  - 5.3. Методи навчання
  - 5.4. Система оцінювання
    - 5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності
    - 5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання
6. Політика навчальної дисципліни
7. Перелік навчально-методичної літератури
  - 7.1. Основна
  - 7.2. Додаткова
  - 7.3. Інформаційні ресурси

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Цикл стажування «Терапевтична стоматологія» випускників медичних закладів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія» кваліфікації «Лікар-стоматолог»
Керівник кафедри	д.мед.н., професор ПОТАПЧУК А.М. kaf-stomat-po@uzhnu.edu.ua stomatkafedra@gmail.com anatoliy.potapchuk@uzhnu.edu.ua
Викладачі	д.мед.н., професор ПОТАПЧУК А.М. anatoliy.potapchuk@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?user=Lw6WtwYAAAAJ&hl=uk&oi=ao к.мед.н., доц. Русин В.В. vitaliy.rusyn@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?user=EQ8xxZwAAAAJ&hl=uk к.мед.н., доц. Юрженко А.В. yurzhenko.anastasiia@uzhnu.edu.ua ст.викл. Мельничук Н.І. natalia.melnychuk@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=hHICIHQAAAAJ ст.викл. Сапович Б.Я. bohdan.sapovych@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=P6XdbMUAAAAJ ас. Зорівчак Т.І. tetiana.zorivchak@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=BK-Td0AAAAJ доц. Шетеля В.В. volodymyr.shetelya@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=RC6V0mMAAAAAJ
Е-mail кафедри стоматології ПО	kaf-stomat-po@uzhnu.edu.ua stomatkafedra@gmail.com
Формат дисципліни	практичні заняття, семінари, лекції, самостійна робота
Обсяг дисципліни	5.2 кредита ECTS

<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</p>	<p>Офіційний веб-сайт http://www.uzhnu.edu.ua містить інформацію про освітні програми, навчальну, наукову і виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти;</p> <ul style="list-style-type: none"> - необмежений доступ до мережі Інтернет; - фонди та електронні каталоги наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ», а також до електронного репозитарію ДВНЗ «УжНУ» (https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/) де містяться навчально-методичні матеріали з дисциплін навчального плану; - наукова бібліотека, читальні зали; - віртуальне навчальне середовище Moodle (https://e-learn.uzhnu.edu.ua). <p>Навчальні та дидактичні матеріали, презентації, навчальні відео, практичні кейси та ситуаційні завдання, тести з дисциплін даної освітньої програми доступні студентам через систему електронного навчання університету.</p> <p>Університет забезпечений доступом до міжнародних науковометричних баз даних Web of Science та Scopus.</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Навчальні кімнати, обладнані мультимедійними засобами; комп'ютерний клас із програмним забезпеченням; матеріально-технічна база стоматологічного факультету, приватні бази стажування.</p>

2. Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна циклу стажування «Терапевтична стоматологія» випускників медичних закладів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія» кваліфікації «Лікар-стоматолог» вивчається здобувачами освіти після закінчення вищого медичного навчального закладу та здобуття спеціалізації «Терапевтична стоматологія» протягом місяця і забезпечує знання з терапевтичної, хірургічної, ортопедичної, дитячої стоматології, військово-медичної підготовки.

Основною метою стажування за фахом “Терапевтична стоматологія” є вдосконалення професійних знань, умінь та навичок лікаря- спеціаліста, підготовка його до атестації для присвоєння або підтвердження категорії. Термін навчання – 1 місяць.

Перед направленням лікар на час стажування зараховується здобувачем освіти в установу охорони здоров'я. Час стажування зараховується у стаж роботи зі спеціальності.

Навчальна дисципліна спрямована на підготовку всебічно розвинених спеціалістів-новаторів, які б володіли теоретичними знаннями і практичними навичками та вміннями застосування сучасних методів діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань.

Протягом навчання формуються навички оволодіння використання засобів діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань.

Навчальна дисципліна інтегрується з такими предметами, як анатомія людини, фізіологія людини, патологічна анатомія, патофізіологія, біохімія, гістологія, неврологія.

При вивченні навчальної дисципліни циклу стажування «Терапевтична стоматологія» проводять роботу у різних навчально-практичних центрах «Стоматологія».

Після закінчення стажування лікарі проходять атестацію на

визначення знань та практичних навичок з підтвердженням звання «лікар-спеціаліст» відповідно до підпунктів 2.1 та 2.3 Порядку проведення атестації лікарів (з0293-19), затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 лютого 2019 року N 446, згідно положення про систему безперервного професійного розвитку медичних працівників затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни спрямована на поліпшення практичної підготовки лікарів циклу стажування, поглиблення теоретичних знань з усіх розділів, як стоматології, так і суміжних дисциплін, підвищення кваліфікаційного рівня діяльності лікаря-стоматолога-терапевта.

Цілі навчальної дисципліни:

- розширити та вдосконалити теоретичні знання здобувачів освіти щодо сучасних методів діагностики: обладнання, показання до їхнього використання, діагностичні можливості, а також методів лікування стоматологічних захворювань – протоколи, особливості проведення;
- розвинути та вдосконалити сукупність професійних практичних вмінь і навичок фахівця зі стоматологічних дисциплін для надання високваліфікованої стоматологічної допомоги з використанням інноваційних діагностичних та лікувальних методів;
- сформувати, розвинути і закріпити комплекс морально-психологічних якостей, як невід'ємної частини професійної підготовки фахівців зі стоматологічних дисциплін для провадження ними професійної діяльності.
- сприяти розвитку, навичок комунікації, здатності брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, вміння попереджати конфлікти, розуміння важливості вчасного виконання поставлених завдань.

4. Компетентності, результати навчання і практичні навички

Навчальна дисципліна стажування «Терапевтична стоматологія»

спрямована на оволодіння лікарями такими **компетентностями**:

1. Інтегральна компетентність

Здатність до самостійної діяльності за фахом відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Терапевтична стоматологія»

2. Загальні компетентності.

ЗК1. Застосовувати сучасні методи профілактики, діагностики, лікування хвороб зубів, пародонту та слизової оболонки порожнини рота.

ЗК2. Надавати невідкладну стоматологічну допомогу при гострих запальних процесах, травматичних пошкодженнях, кровотечах, а також допомогу при анафілактичному шоці, гострій серцевій та дихальній недостатності, гіпоксії, набряку гортані, при попаданні чужорідних тіл у дихальні шляхи, гіпертонічному синдромі.

ЗК3. Здійснює нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів.

ЗК4. Працювати в тісному контакті з суміжними спеціалістами, а також з санітарно-епідеміологічними службами відносно постійного контролю за екологічними умовами, промисловими шкідливими речовинами, вмістом фтору, йоду в питній воді та продуктах харчування.

ЗК5. Планувати роботу та проводить аналіз її результатів.

ЗК6. Дотримуватися принципів медичної деонтології.

ЗК7. Керувати роботою середнього медичного персоналу. Веде лікарську документацію.

ЗК8. Сприяти поширенню медичних знань серед населення.

ЗК9. Постійно удосконалювати свій професійний рівень.

3. Спеціальні компетентності.

СК1. Знати чинне законодавство та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я.

СК2. Знати основи права в медицині.

- СК3. Володіти організацією стоматологічної, допомоги;
- СК4. права, обов'язки та відповідальність лікаря-стоматолога-терапевта;
- СК5. Знати показники роботи закладів охорони здоров'я.
- СК6. Знати анатомію зубів, пародонту та слизової оболонки порожнини рота, вікові особливості зубів;
- СК7. Знати етіологію, патогенез та сучасну класифікацію основних стоматологічних захворювань;
- СК8. Володіти загальними та спеціальними методи дослідження.
- СК9. Володіти принципами знеболення в терапевтичній стоматології.
- СК10. Володіти сучасними методами діагностики та лікування.
- СК11. Володіти основами фармакотерапії.
- СК12. Володіти методами фізіотерапії.
- СК13. Знати показання та протипоказання до видалення зубів.
- СК14. Знати принципи будови та експлуатації стоматологічної апаратури, правила безпеки.
- СК15. Володіти засобами індивідуального захисту від гострих респіраторних захворювань та особливо небезпечних інфекцій.
- СК16. Знати форми і методи санітарної освіти серед населення.
- СК17. Знати правила оформлення медичної документації.

Навчальна дисципліна стажування «Терапевтична стоматологія» спрямована на досягнення лікарями наступних результатів навчання:

Програмні результати навчання

- ПРН1. Професійно оцінювати результати обстеження стоматологічних хворих спеціальними методами;
- ПРН2. Консультувати стоматологічних хворих із складною патологією з залученням, при необхідності, спеціалістів відповідного профілю;
- ПРН3. Проводити комплексне лікування стоматологічних хворих, користуючись спеціальними методами (кріовплив, застосування лазера, електроскальпеля та ін.)
- ПРН4. Впроваджувати сучасні методи лікування захворювань зубів, пародонту

та слизової оболонки: включаючи методи реставрації зубів та шинування при пародонтиті

ПРН5. Надавати консультативну допомогу лікарям в освоєнні необхідних методів діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН6. Дотримуватися принципів медичної деонтології.

ПРН7. Планувати роботу та проводити аналіз її результатів.

ПРН8. Керувати роботою середнього медичного персоналу.

ПРН9. Вести лікарську документацію.

ПРН10. Постійно удосконалювати свій професійний рівень.

Лікар-стоматолог-терапевт повинен володіти такими практичними навиками:

проводити обстеження стоматологічного хворого, застосовуючи основні та допоміжні методи дослідження; проводити диференційну діагностику основних стоматологічних захворювань; діагностувати аномалії розвитку зубів та деформації щелеп; діагностувати захворювання слинних залоз; застосовувати різні види знеболювання за показаннями;

проводити лікування і здійснювати, при наявності відповідних показань, профілактику та лікування таких захворювань:

- некаріозних уражень твердих тканин зуба (шліфування, ремінералізуюча терапія, пломбування з використанням композитних та інших матеріалів);

- карієсу зубів (ремінералізуюча терапія, закриття фісур, препарування каріозних порожнин, виготовлення та застосування ізолюючих прокладок, тимчасових і постійних пломбуючих матеріалів, шліфування та полірування пломб за показаннями);

- пульпіту (вітальний та девітальний методи, ампутація та екстирпація пульпи, комбінований метод, надання невідкладної допомоги);

- періодонтиту (механічна, хімічна та медикаментозна обробки корневих каналів, розширення їх і пломбування, застосування фізіотерапевтичних методів, надання невідкладної допомоги);

- захворювань пародонту (гінгівіт, пародонтит, пародонтоз, ідіопатичні захворювання, пародонтоми);

- захворювань слизової оболонки порожнини рота (травматичні ушкодження, інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпо- та авітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракових захворюваннях);

- хейлітів, аномалій та захворювань язика;

- неврогенних захворювань щелепно-лицевої ділянки;

- професійних уражень щелепно-лицьової ділянки.

5. Організація навчання

5.1. Структура навчальної дисципліни

	Лекції	Семінари	ПЗ	СР	Всього
Терапевтична стоматологія	6 год.	20 год.	60 год.	37 год.	120 год.
Хірургічна стоматологія	2 год.		4 год.	2 год.	8 год.
Додаткові Програми	10 год.	9 год.			19 год.
Базовий контроль знань			1 год.		1 год.
Заключне Тестування			2 год.		2 год.
Іспит			6 год.		6 год.
Всього годин	18 год.	29 год.	64 год.	39 год.	156 год.

*Примітка: 156 год – 5,2 кредитів ECTS, з них 3,9 – аудиторне навантаження, 1,3 кредита - самостійна практична робота.

5.2. Тематичні плани

5.2.1. Тематичний план лекцій

Курс “Терапевтична стоматологія”

1. Основні методи обстеження та діагностики хвороб органів порожнини рота – 2 год.
2. Принципи комплексного лікування хвороб пародонта – 2 год.
3. Принципи діагностики захворювань слизової оболонки порожнини рота – 2 год.

ВСЬОГО – 6 год

Курс “Хірургічна стоматологія”

4. Запальні захворювання ЩЛД. Місцеве та загальне знеболення ЩЛД – 2 год.

ВСЬОГО – 2 год.

Курс “Невідкладні стани в стоматологічній практиці та тактична медицина”

5. Особливості та принципи тактичної медичної допомоги при масових ураженнях – 2 год.
6. Протоколи тактичної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі – 2 год.
7. Військовий протокол організації ТССС. Структура та принципи протоколу М.А.Р.С.Н.– 2 год.
8. Лікарські препарати та прилади для надання невідкладної допомоги в умовах амбулаторного стоматологічного прийому та на етапі до госпітальної медичної допомоги у військовий час..– 2 год.
9. Принципи та методи протирадіаційної профілактики.– 2 год.

ВСЬОГО – 10 год.

5.2.2. Тематичний план семінарських занять

1. Диференційна діагностика та допомога при невідкладних станах – 2 год.
2. Сучасні підходи до специфічної імунопрофілактики – 4 год.
3. Помилки та ускладнення при діагностиці та лікуванні карієсу – 2 год.
4. Помилки та ускладнення при діагностиці та лікуванні пульпітів – 2 год.
5. Помилки, ускладнення та методи їх усунення при діагностиці та лікуванні періодонтитів – 2 год.
6. Хірургічні та ортопедичні методи лікування захворювань тканин пародонта (гінгівотомія, клаптева операція, кюретаж) – 2 год.
7. Місцева та загальна терапія захворювань пародонта – 2 год.
8. Зміни на СОПР при гострих інфекційних захворюваннях – 1 год.
9. СНІД, вірусні гепатити – 1 год.
10. Кандидомікози, диференційна діагностика, лікування, профілактика – 1 год.

11. Зміни на СОПР при системних захворюваннях і хворобах обміну (ШКТ, захворювання крові, гіповітамінози, екзогенні інтоксикації) – 2 год.
12. Постійний струм у методиках гальванізації електрофорезу і електрознеболювання. Постійне електричне поле високої напруги. Аероіонотерапія і електроаерозоль терапія в стоматології – 2 год.
13. Поняття про невідкладні стани та невідкладна допомога. Основні принципи медичної допомоги в стоматологічній практиці за стандартами Європейської Ради Реанімації.– 3 год.
14. принципи та особливості проведення реанімації у дорослих та дітей – 3 год.

ВСЬОГО – 29 год

5.2.3. Тематичний план практичних занять

1. Організація стоматологічної допомоги. Основні нормативи в стоматології. Облікова і звітна документація. Основи кримінального та цивільного права про охорону здоров'я. Етика і деонтологія в роботі лікаря – 2 год.
2. Захворювання слинних залоз, їх діагностика та лікування– 2 год.
3. Місцеве знеболення в амбулаторній стоматології. Помилки та ускладнення при проведенні знеболення – 2 год.
4. Диференційна діагностика запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес), методи лікування, ускладнення – 2 год.
5. Організація стоматологічної допомоги. Основні нормативи в стоматології. Облікова і звітна документація – 2 год.
6. Основи кримінального та цивільного права про охорону здоров'я. Етика і деонтологія в роботі лікаря – 2 год.
7. Семіотика хвороб органів порожнини рота. Клінічні, лабораторні, рентгенологічні та інші методи обстеження. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез карієсу – 2 год.
8. Клініка, диф.діагностика, і сучасні методи лікування карієсу – 3 год.
9. Клініка, діагностика, диф.діагностика пульпітів – 1 год.
10. Профілактика карієсу – 3 год.
11. Обґрунтування вибору методу лікування пульпітів – 2 год.
12. Сучасні методи лікування пульпітів – 3 год.
13. Клініка, діагностика, диф.діагностика та лікування періодонтитів – 2 год.
14. Сучасні технології обробки кореневих каналів, методи пломбування кореневих каналів, ендодонтичний інструментарій – 2 год.
15. Методи пломбування каналів та пломбувальні матеріали для заповнення кореневих каналів зубів: пасти, штифти, носії гутаперчі – 2 год.
16. Некаріозні ураження зубів, які виникають до прорізування, у період фулікулярного розвитку тканин – 2 год.
17. Некаріозні ураження зубів, які виникають після їх прорізування – 2 год.
18. Спадкові порушення розвитку твердих тканин зуба. Травматичні ураження твердих тканин зуба – 2 год.
19. Бондингові системи для емалі та дентину. Адгезивна техніка реставрації.

- Пристрої для фотополімеризації. Засоби та методи обробки поверхні матеріалу – 2 год.
20. Класифікації захворювань тканин пародонта. Визначення основних пародонтологічних термінів і понять – 2 год.
  21. Клініка, діагностика, дифдіагностика захворювань тканин пародонта – 3 год.
  22. Складання плану лікування хворого на пародонтит. Принципи місцевого лікування пародонтиту – 2 год.
  23. Гігієна порожнини рота при хворобах пародонта – 1 год.
  24. Диспансеризація хворих із хворобами тканин пародонта – 1 год.
  25. Вірусні ураження СОПР (ящур, грип, герпес) – 4 год.
  26. Зміни на СОПР при специфічних захворюваннях (туберкульоз, сифіліс, лепра, гонорея) – 1 год.
  27. Неврогенні захворювання обличчя та щелеп, діагностика та лікування – 1 год.
  28. Глосити, хейліти – 1 год.
  29. Факультативні та облігатні передраки СОПР і червоної кайми губ – 2 год.
  30. Алергічні ураження СОПР – 1 год.
  31. Зміни на СОПР при дерматозах з аутоімунним компонентом – 1 год.
  32. Диспансеризація хворих із хворобами СОПР – 1 год.
  33. Травматичні і виразково-некротичні ураження СОПР – 1 год.
  34. Перемінні струми і поля високої, ультрависокої та надвисокої частоти. Електроодонтометрія. Імпульсні струми низької напруги низької частоти. Магнітне поле постійної і низької частоти в стоматології – 1 год.
- ВСЬОГО – 64 год**

5.2.4. Тематичний план самостійної практичної роботи

1. Місцеве знеболення в амбулаторній стоматології. Помилки та ускладнення при проведенні знеболення – 2 год.
2. Семіотика хвороб органів порожнини рота. Клінічні, лабораторні, рентгенологічні та інші методи обстеження. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез карієсу – 1 год.
3. Профілактика карієсу – 2 год.
4. Сучасні методи лікування пульпітів – 2 год.
5. Сучасні технології обробки кореневих каналів, методи пломбування кореневих каналів, ендодонтичний інструментарій – 2 год.
6. Класифікації захворювань тканин пародонта. Визначення основних пародонтологічних термінів і понять – 1 год.
7. Клініка, діагностика, дифдіагностика захворювань тканин пародонта – 4 год.
8. Складання плану лікування хворого на пародонтит. Принципи місцевого лікування пародонтиту – 4 год.
9. Гігієна порожнини рота при хворобах пародонта – 2 год.
10. Диспансеризація хворих із хворобами тканин пародонта – 2 год.
11. Вірусні ураження СОПР (ящур, грип, герпес) – 2 год.

12. Зміни на СОПР при специфічних захворюваннях (туберкульоз, сифіліс, лепра, гонорея) – 2 год.
  13. Неврогенні захворювання обличчя та щелеп, діагностика та лікування – 2 год.
  14. Глосити, хейліти – 2 год.
  15. Факультативні та облігатні передраки СОПР і червоної кайми губ – 2 год.
  16. Алергічні ураження СОПР – 2 год – 2 год.
  17. Зміни на СОПР при дерматозах з аутоімунним компонентом – 2 год.
  18. Травматичні і виразково-некротичні ураження СОПР – 2 год.
  19. Нетрадиційне знеболювання в стоматології. Фізичні методи місцевого знеболювання (постійний струм, діадинамічні струми, флюктуючі струми, тощо). Помилки та ускладнення під час проведення знеболювання – 1 год.
- ВСЬОГО – 39 год**

5.3. Методи навчання

Методи навчання дозволяють слухачам оволодіти аналітико-діагностичними, предметно-спеціальними, інформаційно-комунікаційними та соціально-психологічними компетентностями.

Найпоширенішими методами навчання, які застосовують викладачі кафедри стоматології післядипломної освіти ДВНЗ «УжНУ» є:

- висвітлення проблемних питань на лекціях, які читаються із використанням мультимедійних презентацій;
- вирішення ситуаційних задач на заняттях, моделювання наближених до клініки ситуаційних завдань;
- обговорення та аналіз якості виконання маніпуляцій, проведених під час практичних занять;
- тестування на практичних заняттях (тести для вхідного та заключного рівня знань);
- відпрацювання практичних навичок у навчально-практичних центрах та клінічних залах у вільний від навчання час та консультації викладачів;
- самостійна аудиторна і позаудиторна робота згідно з планом кафедри.

5.4. Система оцінювання

5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності

Засоби проведення базового контролю рівня знань лікарів. Контроль проводиться методом тестування по усіх розділах програми.

Засоби проведення поточного контролю знань лікарів.

Використовується усний чи письмовий контроль по питаннях теми заняття чи семінару та вирішення ситуаційних задач і тестів. В період самостійної практичної діяльності проводиться клінічний розбір хворих (доповідає лікар - курсант) та оцінюється якість виконання лікарем – курсантом о-мануальних навичок при курації хворих.

Засоби проведення підсумкового контролю знань.

Підсумковий контроль проводиться в кінці циклу: а) практична частина заключної атестації (оцінка діяльності при курації хворих); б) тестування на комп'ютері (100 тестів); в) усна співбесіда по питаннях до заключної атестації.

Критерії оцінювання поточного контролю рівня знань

Поточний контроль знань курсантів проводять на кожному практичному занятті з опитуванням 100% присутніх, а також на підсумкових заняттях після вивчення окремих вузлових тем. Оцінка «**відмінно**» – курсант вільно володіє матеріалом програми, вміє поставити діагноз, провести диференціальний діагноз та провести лікування стоматологічних захворювань. Оцінка «**добре**» – курсант вільно володіє матеріалом програми, вміє діагностувати, проводить диференціальний діагноз та лікувати основні стоматологічні захворювання, але відповіді не є вичерпними. Оцінка «**задовільно**» – курсант задовільно розуміє об'єм програми, спроможний відповідати на спрощені навісні питання, практичні навички. Оцінка «**незадовільно**» – знання курсанта нижче вимог для «задовільно».

5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання

Засоби проведення підсумкового контролю знань.

Іспит складається з оцінки практичних навичок та оцінки теоретичних знань. Для визначення рівня знань курсантів програмою передбачені: базовий та заключний контроль із застосуванням комп'ютерних тестів атестаційної

програми, затвердженої МОЗ України.

Критерії оцінювання підсумкового контролю рівня знань

Оцінка «**відмінно**» – курсант вільно володіє матеріалом програми, вміє поставити діагноз, провести диференціальний діагноз та провести лікування стоматологічних захворювань. Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають 85-100%.

Оцінка «**добре**» – курсант вільно володіє матеріалом програми, вміє діагностувати, проводить диференціальний діагноз та лікувати основні стоматологічні захворювання, але відповіді не є вичерпними. Курсант відчуває складнощі лише у найважчих питаннях. Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають 70-84%.

Оцінка «**задовільно**» – курсант задовільно розуміє об'єм програми, спроможний відповідати на спрощені навідні питання, практичні навички. Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають 55-69%.

Оцінка «**незадовільно**» – знання курсанта нижче вимог для «задовільно». Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають до 54%.

6. Політика навчальної дисципліни

Викладання на циклі стажування за фахом «Терапевтична стоматологія» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Ужгородському національному університеті».

Націлена на поглиблення теоретичних знань, а також вдосконалення і закріплення практичних умінь і навичок, необхідних для розв'язання складних задач і проблем у процесі професійної діяльності лікарів зі спеціальності 221 Стоматологія. Сприяє розвитку соціальних навичок. Навчальний процес проходить традиційно, а також і у змішаній формі дистанційного навчання з використанням електронних технологій в режимі реального часу, що передбачає присутність слухачів, які мають можливість дискутувати, подавати свої запитання та отримувати відповіді та у форматі з доступом до наданих викладачем навчальних матеріалів слухачу в зручний

для нього час, згідно положення про систему безперервного професійного розвитку медичних працівників затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725.

Дисципліна включає лекції, практичні заняття, самостійну та індивідуально-дослідницьку роботу здобувачів освіти. На практичному занятті викладач проводить тестування вхідного та заключного рівня знань, організовує детальний розгляд окремих теоретичних питань навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування, шляхом виконання практичних завдань. Для проведення практичних занять колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для лікарів.

Для проведення практичних занять та самостійної роботи широкозалучені навчально-практичні центри, які наповнені сучасним обладнанням для діагностики та лікування стоматологічних захворювань: ТзОВ «Університетська стоматологічна поліклініка» (керівник – Ляхіна М.В.), медичний центр «VITRUS» (керівник доц. Русин В.В.), ТОВ «ДЕНС»(керівник Рогач Р.В.), стоматологія «White» (керівник Костенко О.Є), стоматологічна клініка «Д/М» (керівник Мельничук Н.В.), стоматологічна клініка «Дентал Класік» (керівник доц. Криванич В.М.), «Ортодонтічна стоматологічна практика» (керівник Рівіс М.В.), які затверджені ДВНЗ «УжНУ» та департаментом охорони здоров'я Закарпатської ОДА. Із метою оптимізації роботи здобувачів заняття проводиться згідно розробленого на кафедрі графіка.

Відвідування занять є обов'язковим. Пропущені через хворобу заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням довідки про хворобу. Пропущені заняття з неповажних причин повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів із наданням довідки-дозволу на відпрацювання. Пропущені заняття з поважних причин (участь у конференції, олімпіаді, змаганнях тощо) слід відпрацювати впродовж 2 тижнів з наданням довідки-дозволу.

Відпрацювання практичних занять відбуваються на кафедрі стоматології післядипломної освіти згідно розробленого графіку відробок,

дистанційно у вигляді презентації на 30-40 слайдів, по тематиці пропущеного заняття. За одну відробку можна відпрацювати дві теми у одного викладача. Презентації на відпрацювання слухачі надсилають викладачу відповідної дисципліни, який робить її експертну оцінку. Відпрацьоване заняття у вигляді презентації викладач надсилає її на пошту відробок vidrobkuro@gmail.com, де проводиться реєстр відробок у відповідному журналі. Лікар-стажист здає іспит лише за умови відпрацювання практичних занять та лекцій і отримання мінімального балу шляхом усного опитування чи перевірки письмових завдань із пропущеної теми.

Здобувач освіти здає іспит лише за умови відпрацювання практичних занять та лекцій і отримання мінімального балу.

Здобувач освіти повинен уникати будь-яких порушень академічної доброчесності: шахрайство, плагіат та інші.

Недопустимими є запізнення на заняття та пропуски без поважних причин; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування чи виконання письмових завдань (якщо це не передбачено умовами завдання), плагіат. Списування під час письмової роботи заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Мобільні пристрої використовуються лише при он-лайн тестуванні. Заохочується активність, ініціативність, творчий підхід.

7. Перелік навчально-методичної літератури

7.1. Основна

1. Екологічні аспекти карієсу зубів та хвороб пародонту: монографія /Горзов І.П., Потапчук А.М. – 1998. – 225 с.
2. Основи стоматології : навч. посіб., 2-е вид. /Потапчук А.М. – Ужгород. 2006. – 450 с.
3. Сучасна фізіотерапія та діагностика в стоматології : навч. посіб. / А. М. Потапчук, П. П. Добра, В. В. Русин, О. Ю. Рівіс. - Ужгород : Бреза А. Е., 2012. - 449 с.
4. Стоматологія: у 2 книгах. — Книга 1: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / М.М. Рожко, З.Б. Попович, В.Д. Куроєдова, А.М. Потапчук та ін.; за ред. М.М. Рожка
5. Алгоритми надання невідкладної медичної допомоги в стоматологічній практиці [Текст] : [навч. посіб.] / [Н. І. Жеро, Н. М. Маляр-Газда, В. М. Криванич ; під ред. Н. І. Жеро]. - Ужгород : Сабов А. М., 2018. - 83 с.
6. Hygiene and human ecology. Publishing house/ O.V.Fera, Ye.Ya. Kestenko, V.M. Kryvanych// UzhNU “Goverla”.- 2019. – P. 247
7. Будова та функція жувального апарату людини: навчальний посібник/ Савичук НО, Клітинська ОВ, Мочалов ЮО, Джупа Петер// Ужгород: ПРАТ «Видавництво «Закарпаття» 2014.- 112 с.
8. Stomatology: textbook: in 2 books/ Book 2 // М.М. Rozhko, I.I. Kyrylenko, О.Н. Denysenko et al.; edited by М.М. Rozhko – Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2018. – 960 p.; color edition Stomatology: textbook: in 2 books. Book 1 / М.М. Rozhko, Z.B. Popovych, V.D. Kuroiedova et.al.; edited by М.М. Rozhko. – Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2020. – 792p.
9. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: [навч. посібн. для лікарів-інтернів і лікарів-курсантів закл. (факульт.) післядипломної освіти / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко. - К.: ВСВ «Медицина», 2013. - 224с.

9. Стоматологія у двох книгах. Книга 2: підруч. для лікарів-інтернів стомат. факультетів післядипл. освіти, магістрантів, аспірантів, клін.ординаторів, лікарів-стоматологів / [Рожко М.М., Попович З.Б., Скрипников П.М. та ін.]; за ред.проф. М.М. Рожка.- К.: ВСВ «Медицина», 2013.- 992с.
10. Терапевтична стоматологія. Том 1. Пропедевтика терапевтичної стоматології: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, Л.Ф. Сідельнікова, та ін.]; під ред. А.В. Борисенка.- вид-ння 3-те випр.; Київ: Медицина, 2017.-360 с.
11. Терапевтична стоматологія. Том 2. Карієс, пульпіт періодонтит, ротовий сепсис: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, Л.Ф. Сідельнікова, та ін.]; під ред. А.В. Борисенка.- вид-ння 3-те випр.; Київ: Медицина, 2017. - 590с.
12. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко, та ін.]; під ред. А.В. Борисенка.- вид-ння 2-те перероб. та доповн.; Київ: Медицина, 2018. - 264 с.
13. Терапевтична стоматологія дитячого віку. Карієс зубів та його ускладнення. Підручник для студентів стомат. факультетів вищих навч.закладів IV рівня акредитації. Том I / [Л.О. Хоменко, Ю.Б. Чайковський, Н.І. Смоляр, О.В. Савичук та ін.]; під ред. проф. Л.О. Хоменко 2-ге вид. стереотипне: ТОВ «Книгаплюс». - 2016. – с. 432.
14. Кириленко І.І., Палійчук І.В., Рожко М.М. Захворювання слизової оболонки ротової порожнини Навчальний посібник, Київ : Медицина, 2016. – 352 с.

15. Купновицька І.Г., Кононенко Ю.Г., Нейко Н.В., Рожко М.М. Невідкладні стани на амбулаторному прийомі у стоматолога (навчальний посібник). / за ред. Кононенка Ю.Г., Купновицької І.Г. // Вінниця: Нова книга, 2017. – 288 с.
16. Тимофєєв О.О. Щелепно-лицева хірургія. 2-ге видання. //К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 752 с.
17. Оперативна хірургія. Топографічна анатомія голови та шиї. За ред. проф. В.І. Півторака, О.М. Проніної. – Вінниця: Нова книга, 2016. – 312 с.
18. Клінічна фармакологія та фармакотерапія в стоматології. / І.П. Мазур, М.В. Хайтович, Л.І. Голошко // К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 363 с.
19. Стоматологічні захворювання. Терапевтична стоматологія. За ред. проф. А.В. Борисенка // К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 664 с.
20. Фармакотерапія захворювань слизової оболонки порожнини рота та тканин пародонта. За ред. проф. А.В. Борисенка // К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 504с.
21. Неврологія з нейросоматикою. За ред. Л.І. Соколової, Т.І. Ілляш // К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 128 с.
22. Невідкладні стани в стоматологічній практиці / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко // К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 224с.

7.2. Додаткова

1. Терапевтична стоматологія. Том 1. Фантомний курс: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-304с.
2. Терапевтична стоматологія. Том 2. Методи обстеження хворого, карієс, пульпіт періодонтит, стоматологічні вогнищезумовлені захворювання: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-408с.

3. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-616с.
4. Терапевтична стоматологія. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-640с.
5. Терапевтична стоматологія: підруч.для студентів стомат.факультетів вищих навч.закладів IV рівня акредитації у двох томах. Том I / [А. К. Ніколішин, В. М. Ждан, А. В. Борисенко та ін.]; під ред.проф. А.К. Ніколішина.-Полтава: Дивосвіт.-2005.-390с.
6. Терапевтична стоматологія: підруч.для студентів стомат.факультетів вищих навч.закладів IV рівня акредитації у двох томах. Том II / [А. К. Ніколішин, В. М. Ждан, А. В. Борисенко та ін.]; під ред.проф. А.К. Ніколішина.- Полтава: Дивосвіт.-2005.-304с.
7. Бир Р., Бауманн М.А., Ким С. Эндодонтология /пер. с англ. под ред. проф. Т.Ф. Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 368 с.
8. Бир Р., Бауманн М.А., Кнельбаса М. Иллюстрированный справочник по эндодонтологии /пер. с нем. под ред. Е.А. Волкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 240 с.
9. Бернадский Ю.И. Основы челюстно-лицевой хирургии и хирургической стоматологии. – М.: Мед.лит., 2000. – 505 с.
10. Борисенко А.В. Кариес зубов. – К.: Книга плюс. – 2005. – 415 с.
11. Борисенко А.В. Секреты лечения кариеса и реставрации зубов. – К.: Книга плюс, 2002. – 535 с.
12. Гранитов В.М. Герпесвирусная инфекция. – М.: Мед книга; Н.Новгород: Изд. НГМА, 2001. – 802 с.
13. Гумецький Р.А., Рожко М.М., Завадка О.Є, Скрипніков П.М. Ускладнення від

місцевої анестезії у щелепно-лицевій ділянці (навчальний посібник). Т.ІІІ. Львів, видавничий дім “Наутілус”.- 2002.- 235 с.

14. Гумецький Р.А., Рожко М.М., Завадка О.Є., Скрипніков П.М., Ступницький Р.М. Ускладнення від місцевої анестезії у щелепно-лицевій ділянці (посібник). Т.ІІ. Львів, видавничий дім “Наутілус”, 2001.- 225 с.

15. Данилевский Н.Ф., Борисенко А.В., Заболевания пародонта. – К.: Здоров’я, 2000. – 462 с.

16. Данилевский Н.Ф., Сидельникова Л.Ф., Рахний Ж.І. Пульпит. – К.: Здоров’я, 2003. – 166 с.

17. Кононенко Ю.Г., Рожко М.М., Рузін Г.П. Місцеве знеболення при амбулаторних стоматологічних втручаннях. – Івано-Франківськ, 2006. – 295 с.

18. Курс лекцій для лікарів-інтернів за спеціальністю «Стоматологія» / за ред. проф. Рожка М.М. – Івано-Франківськ: вид. Кушнір Г.М., 2009. – 550 с.

19. Попович З.Б., Рожко М.М., Безвужко Е.В. Рентгенодіагностика захворювань зубів та тканин пародонту у дитячому та підлітковому віці. (Атлас). Івано-Франківськ, “Нова зоря”, 2001.- 221 с.

20. Купновицька І.Г., Кононенко Ю.Г., Рожко М.М., Нейко Н.В. Невідкладні стани на амбулаторному прийомі у стоматолога (навчальний посібник). Івано-Франківськ. – 2005. – 186с.

21. КононенкоЮ.Г., Рожко М.М., Рузін Г.П. Місцеве знеболення при амбулаторних стоматологічних втручаннях (навчальний посібник). – Івано-Франківськ. – вид. ІФДМУ – 2006. – 295с.

22. Луцкая И.К. Практическая стоматология. – Минск: Беларуская навука, 2000. – 368 с.

23. Луцкая И.К. Заболевания слизистой оболочки полости рта. – М.: Медицинская литература, 2006. – 285 с.

24. Мамедова Л.А. Искусство эндодонтии. – М.: Медицинская книга, 2005. –116 с.

25. Михайленко Т.М., Орнат Г.С., Палійчук І.В., Соловей С.І., Штурмак В.М. (під редакцією професора Рожка М.М.). Курс лекцій з ортопедичної

стоматології для системи післядипломної освіти. Навчальний посібник.- Івано-Франківськ.- Видавництво медакадемії.2003.- 401 с.

26. Мельничук Г.М., Рожко М.М. Гінгівіт, пародонтит, пародонтоз: особливості лікування. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, Обл. друкарня. 2004.– 247 с.

27. Мельничук Г.М., Рожко М.М. Практична одонтологія. Курс лекцій із карієсу та некаріозних уражень зубів, пульпіту і періодонтиту. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене. – Івано-Франківськ, 2004. – 292 с.

28. Мельничук Г.М., Рожко М.М., Нейко Н.В. Гінгівіт, пародонтит, пародонтоз: особливості лікування. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене. – Івано-Франківськ, 2006. – 282 с.

29. Попович З.Б., Рожко М.М., Безвушко Е.В. Рентгенодіагностика захворювань зубів та тканин пародонту у дитячому та підлітковому віці (Атлас) (навчальний посібник) електронний варіант. Івано-Франківськ, 2002.- 221 с.

30. Рожко М.М., Михайленко Т.М., Онищенко В.С. Довідник з ортопедичної стоматології. Навчальний посібник.- Київ. “Книга плюс”.- 2004.- 395 с.

31. Николаев А.И., Цепов Л.М. Практическая терапевтическая стоматология. – 2-е изд., перероб. и доп. – М.: Медпрессинформ, 2003. – 547 с.

32. Николишин А.К. Современная эндодонтия практического врача. – Полтава, 2003. – 207 с.

33. Петрикас А.Ж. Пульпоэктомия: учебное пособие для стоматологов и студентов //А.Ж. Петрикас. – 2-е изд. – М.: АльфаПресс, 2006. – 300 с.

34. Современные методы механической и медикаментозной обработки корневых каналов зубов /И.М. Макеева, Н.С. Жохова, И.В. Акимова, А.Ю.Туркина. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 32 с.

35. Суржанский С.К., Паламарчук Ю.Н., Стрелковская О.Н. [и др.]. Реставрационные материалы и основы практической эндодонтии. – К.: Книга Плюс, 2004. – 320 с.

36. Фармакотерапія в стоматології: Методичний посібник/В.І.Герелюк, Н.В.Нейко, Т.Д.Павлюк, В.В.Материнський. – Івано-Франківськ, 2000.–58 с.

37. Хоменко Л.А., Биденко Л.В. Практическая эндодонтия. Инструменты, материалы, методы. – К.: Книга-плюс, 2002. – 203 с.
38. Хоменко Л.А., Биденко Л.В., Остапко Е.И., Шматко В.И. Современные средства экзогенной профилактики заболеваний полости рта. – К.: Книга-плюс, 2001. – 202 с.
39. Белоклицкая Г.Ф. Азбука ручного скейлинга: пособие для врачей / Г.Ф. Белоклицкая, Т.Б Волинская.-К.:КИТ, 2011.- 68с.
40. Дубровина Е.В. Местная анестезия в стоматологии. Атлас / Е.В. Дубровина - Полтава, 2010. - 487с.
41. Калюжна Л.Д. Хвороби шкіри обличчя слизової оболонки ротової порожнини та червоної облямівки губ: навч.посібн. [для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закл. післядипл.освіти] / Л.Д. Калюжна, Г.Ф. Білоклицька – К.: Грамота, 2007. - 280с.
42. Борисенко А.В. Практична парадонтологія / А.В. Борисенко.-К., 2011.- 472с.
43. Дмитриева К.С. Пародонтит / К.С. Дмитриева. – М.: МЕДпресс-информ, 2007.–207с.
44. Довідник з ендодонтії / [О.В. Павленко, Ю.М. Беличенко, Т.М. Волосовець, С.В. Аль-Алавні].-Сімферополь: Н. Оріанда, 2010.-326с.
45. Заболевания слизистой оболочки полости рта / [Л.А. Цветкова, С.Д. Арютюнов, Л.В. Петрова, Ю.Н. Перламутров].-М:МЕДпресс-информ, 2006.- 202с.
46. Захворювання пародонта у дорослих і дітей / [П.М. Скрипников, Л.Г. Павленко, Т.А. Хміль, К.С. Казакова].- Полтава: вид-во УМСА, 2010.-140с.
47. Казарина М.Н. Глосалгия: этиология, клиника, лечение / М.Н. Казарина.- М.:НГМА, 2008.-124 с.
48. Кононенко Ю.Г. Местное обезболивание в амбулаторной стоматологии. - 3-е изд. / Ю.Г. Кононенко, Н.М. Рожко, Г.П. Рузин.-[3-е изд.].-К.:Книга плюс, 2012. – 96с.
49. Куроедова В.Д. Проблемы ВИЛ/СНІДу в стоматології: [навч.посібник] / В.Д. Куроедова, В.О. Коршенко, В.В. Денисенко.-Полтава, 2004. - 100с.

50. Максименко П.Т. Затруднения и ошибки в диагностике заболеваний слизистой оболочки полости рта, губ, языка: учебн.пособие / П.Т. Максименко, А.П. Шейко.- Полтава: Полтавский литератор, 2012. -120с.
51. Николаев А.И. Практическая терапевтическая стоматология. / А.И. Николаев, Л.М. Цепов. – [8-е изд.]. -М: МЕДпресс-информ, 2008. – 960с.
52. Скрипникова Т.П. Клиническая эндодонтия. Протейпер юниверсал, клиническое применение / Т.П. Скрипникова, П.Н. Скрипников, В.А.Дубина. - Полтава:Инарт, 2009.-36с.
53. Стандарти надання стоматологічної допомоги населенню України. Терапевтична стоматологія. Том 1 / [П.М. Скрипников, Л.Г. Павленко, Д.Р. Шиленко, Ю.І. Мастеров]. -Полтава: [б.в.], 2009. -158с.
54. Ураження шкіри обличчя та слизової оболонки порожнини рота вірусом простого герпесу I типу (клінічні прояви, діагностика, методи лікування, профілактика): навч. пос. / [П.М. Скрипников, К.Є. Іщейкін, І.П. Кайдашев та ін.] - Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. -84 с.
55. Шинкевич В.І. Карієс зубів: навч.посібник / В.І. Шинкевич, І.П. Кайдашев - Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011.-98с.
56. Осложнения заболеваний в хирургической и терапевтической стоматологии детского возраста / Л.В. Харьков, Л.А. Хоменко, Л.Н. Яковенко.-К.:Книга плюс, 2014. – 352с.

7.2. Інформаційні ресурси

1. Віртуальне навчальне середовище Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>.
2. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>
3. <https://www.atosmedical.com/product/therabite-jaw-motion-rehabilitation-system/>